

3. Eenheid in Christus

De gemeente van Korinte was gezegend met enthousiasme, kennis, inzet, geestelijke gaven... maar er was ook rivaliteit, statusdrang, sociale ongelijkheid, morele verwarring en wantrouwen tegenover Paulus. Paulus' brieven aan de Korintiërs tonen een gemeente die gelooft in Christus, maar tegelijk nog sterk denkt volgens de logica van haar omgeving: eer, prestige, groepsvorming, competitie, rechten opeisen, imponeren met kennis of geestelijke ervaringen. Paulus geeft aan dat hij het niet begrijpt: “**Is Christus dan verdeeld?**” - 1 Korintiërs 1:13. Verdeeldheid is voor Paulus niet alleen een organisatorisch probleem. Het raakt aan het hart van het evangelie. Een gemeente kan mooie woorden spreken over Christus, maar tegelijk in haar manier van omgaan met elkaar Christus tegenspreken.

In deze studie overlopen we enkele oorzaken van verdeeldheid, spanningen en twist...

1. Partijvorming rond leiders

In 1 Korintiërs 1:10-17 noemt Paulus meteen een concreet probleem: mensen identificeren zich met bepaalde leiders. “**Ik bedoel dat ieder van jullie zegt: ‘Ik ben van Paulus’, ‘Ik van Apollos’, ‘Ik van Kefas’, ‘Ik van Christus.’**” — 1 Korintiërs 1:12. Paulus gebruikt het woord **schismata**: scheuren, barsten, breuken. Het gaat niet om gewone verscheidenheid, maar om een gemeenschap die innerlijk uit elkaar getrokken wordt.

De namen zijn veelzeggend: **Paulus** - de stichter van de gemeente, die veel aandacht heeft voor de heidenen, **Apollos** - waarschijnlijk welsprekend, geleerd, sterk in de Schriften, **Kefas / Petrus** - verbonden met de oorspronkelijke kring rond Jezus, en meer gericht op de Joden, **Christus** - mogelijk een groep die zich superieur voelde omdat ze zagezegd “boven alle menselijke leiders” stond. Het probleem is niet dat Paulus, Apollos of Petrus tegenover elkaar stonden, maar dat de gemeente hen gebruikte om zichzelf te profileren.

Context: In de Grieks-Romeinse wereld was het belangrijk bij wie je hoorde: een patroon, een leraar, een filosoof, een weldoener, een invloedrijke figuur. Je identiteit en status konden stijgen door je te verbinden aan iemand met aanzien. Paulus ziet dat dit mechanisme de gemeente binnensluipt. Gelovigen gaan zich onderscheiden door hun “kamp”: mijn leraar, mijn manier van geloven, mijn stijl van aanbidden, mijn traditie...

Paulus weigert ‘zijn eigen partij’ te verdedigen. Hij zegt niet: “Jullie moeten allemaal van Paulus zijn”, maar: niemand mag zich zo op mensen beroemen. “**Is Paulus soms voor jullie gekruisigd? Of zijn jullie in de naam van Paulus gedoopt?**” - 1 Korintiërs 1:13. Later schrijft hij: “**Wat is Apollos eigenlijk? En wat is Paulus? Dienaren door wie jullie tot geloof gekomen zijn.**” - 1 Korintiërs 3:5

Het Griekse woord **diakonoï** betekent dienaren, helpers, mensen in dienst van een ander. Paulus en Apollos zijn geen eigenaars van de gemeente. Zij zijn instrumenten. Een gemeente draait niet om menselijke leiders, maar om Christus: “**Niemand mag zich beroemen op mensen. Alles is van jullie... maar jullie zijn van Christus, en Christus is van God.**” - 1 Kor 3:21-23 Wie ‘van Christus’ is, volgt hem na met ‘dezelfde gezindheid’ (cf. Filip 2).

In **1 Kor 3:1-4** is Paulus streng en bestempelt die tweedracht als ‘onvolwassen’: **En ik, broeders, kon niet tot u spreken als tot geestelijke mensen, maar slechts als tot vleselijke, nog onmondigen in Christus. Melk heb ik u gegeven, geen vast voedsel, want dat kondt gij nog niet verdragen. Ja, dat kunt gij ook nu [nog] niet, want gij zijt nog vleselijk. Want als er onder u rijd en twist is, zijt gij dan niet vleselijk, en leeft gij niet als (onveranderde) mensen? Want wanneer de een zegt: Ik ben van Paulus; en de ander: Ik van Apollos; zijt gij dan niet (onveranderde) mensen?**

1. Kliëkvorming, groepen, kampen (al of niet verbonden met een voorganger, theologisch gedachtengoed, liturgische stijl, generatie, traditie, ...): nog steeds actueel? Kliëkjes op basis waarvan?
2. Wanneer wordt waardering voor een leider ongezonde persoonsverheerlijking?
3. Hoe kunnen verschillende stemmen in een gemeente een rijkdom zijn zonder partijvorming te veroorzaken?
4. Hoe zou jij een volwassen of onvolwassen gelovige omschrijven?

2. Status, welsprekendheid en menselijke wijsheid

Korinte was een stad waar status, succes, retoriek, publieke uitstraling belangrijk waren. Wie goed kon spreken, indruk maakte en sterk overkwam, kreeg aanzien. Blijkbaar werd ook het evangelie beoordeeld volgens die crite-

ria. Men keek naar de stijl van de spreker, zijn uitstraling, zijn 'wijsheid', zijn retorische kracht.

Paulus zag dat dit gevaarlijk is. Als het evangelie wordt verpakt als een vorm van menselijke schittering, raakt het kruis uit beeld. Hijzelf had bewust een andere weg gekozen: "Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het evangelie te verkondigen — niet met wijsheid van woorden, anders zou het kruis van Christus zijn kracht verliezen." 1 Kor 1:17 En: "Ik had mij voorgenomen niets anders onder jullie te weten dan Jezus Christus, en die gekruisigd." 1 Kor 2:2

Tegenover menselijke status plaatst Paulus de logica van het kruis. God werkt niet volgens de vanzelfsprekende rangorde van mensen. Hij kiest wat zwak, gering en veracht is om menselijke trots te ontmaskeren: "Wat in de wereld dwaas is, heeft God uitgekozen om de wijzen te beschamen." 1 Korintiërs 1:27

"Wie roemt, laat hij roemen in de Heer." 1 Korintiërs 1:31

Het kruis gaat dus niet alleen over vergeving. Het is ook een kritiek op onze manier van oordelen en rangschikken: belangrijk/onbelangrijk, sterk/zwak, succesvol/mislukt, indrukwekkend/waardeloos.

1. Beoordelen wij mensen in de kerk soms volgens criteria die weinig met het evangelie te maken hebben?
2. Welke vormen van "indruk maken" kunnen vandaag spelen in geloofsgemeenschappen?
3. Hoe zou een gemeente eruitzien die werkelijk leeft vanuit de logica van het kruis, en Christus dus centraal staat?

3. Trots en opgeblazenheid

"Kenniss maakt opgeblazen, maar liefde bouwt op." 1 Korintiërs 8:1

Paulus gebruikt het Griekse *PHUSIOŌ* meerdere keren (ook in 1 Kor 4:18; 5:2): opgeblazen zijn, zichzelf groter maken dan men is. Je kunt je groot voelen door kennis, vrijheid, status, geestelijke ervaring of verbondenheid met een bepaalde leider.

Trots maakt gemeenschapszin moeilijk. Wie opgeblazen is, kan moeilijk luisteren. Wie zichzelf groot maakt, maakt anderen kleiner. Wie altijd gelijk wil hebben, bouwt niet op. Daarom stelt Paulus een eenvoudige vraag: "Wat heb je dat je niet ontvangen hebt? En als je het ontvangen hebt, waarom roem je alsof je het niet ontvangen had?" 1 Kor 4:7. Alles is gave. Geloof, kennis, talent, inzicht, kracht, gaven — niets daarvan is bezit waarmee men zich boven anderen kan verheffen.

Het alternatief voor trots is niet minderwaardigheid, maar dankbaarheid. Wie beseft dat alles ontvangen is, hoeft zich niet te bewijzen. De vraag die er toe doet is niet: "Wat maakt mij zo bijzonder?", maar: "Wat heb ik ontvangen om anderen op te bouwen?"

1. Waarin kunnen gelovigen (of geloofsgemeenschappen) vandaag "opgeblazen" zijn?
2. Onze kerk wordt vaak gezien als een 'kenniskerk'... Wat is hier goed aan, en waar schuilt gevaar?
3. Is nederigheid hetzelfde als jezelf kleineren?
4. Hoe verandert het gemeentelven als we onze talenten zien als gave in plaats van bezit?

4. Vrijheid zonder liefde

In 1 Kor 8–10 gaat het over offervlees en maaltijden in verband met afgoden. Sommige gelovigen zeggen: "Wij weten dat afgoden niets voorstellen. Dus wij zijn vrij." Op zich erkent Paulus dat er waarheid zit in hun redenering. Je kunt theologisch gelijk hebben en toch verkeerd omgaan met de ander. De oorzaak van verdeeldheid is hier niet domheid, maar kennis zonder liefde (cf. 1 Kor 8:1). Sommige gelovigen gebruiken hun vrijheid als argument om geen rekening te houden met anderen. De vraag is niet alleen: "Mag dit?", maar vooral: "Wat doet dit met mijn broer of zus?" "Let erop dat deze vrijheid van jullie geen struikelblok wordt voor de zwakken." 1 Kor 8:9 Dit gaat veel verder dan offervlees: "Alles is geoorloofd, maar niet alles bouwt op." 1 Kor 10:23. En ook: "Zoek niet je eigen belang, maar dat van de ander." 1 Kor 10:24

1. Kun je 'gelijk hebben' en toch liefdeloos handelen?
2. Waar ligt het verschil tussen rekening houden met anderen en jezelf voortdurend laten gijzelen door de gevoeligheden van anderen?

5. Geestelijke gaven als competitie

In 1 Korintiërs 12–14 gaat het over geestelijke gaven. De gemeente heeft veel gaven, maar die worden blijkbaar niet altijd gebruikt tot opbouw. Sommige gaven lijken meer status te geven dan andere. Vooral spectaculaire gaven, zoals tongentaal, kunnen aanleiding geven tot geestelijke profilering. Gelovigen gingen vergelijken. Resultaat: de een voelde zich belangrijker, en beschouwde anderen als minderwaardig en vice versa. Paulus' antwoord is het beeld van het lichaam: **“Zoals het lichaam één is en veel leden heeft... zo is het ook met Christus.”** — 1 Kor12:12

Geen superioriteit: **“Het oog kan niet tegen de hand zeggen: ik heb je niet nodig.”** — 1 Kor12:21

Geen minderwaardigheid: **“Als de voet zou zeggen: omdat ik geen hand ben, hoor ik niet bij het lichaam — hoort hij daarom niet bij het lichaam?”** — 1 Kor 12:15

Paulus promoot geen uniformiteit, maar gezonde verscheidenheid, complementariteit en wederzijdse afhankelijkheid. Niet iedereen moet hetzelfde zijn. **“God heeft het lichaam zo samengesteld dat juist aan het mindere meer eer gegeven wordt, opdat er geen verdeeldheid in het lichaam zou zijn.”** — 1 Kor 12:24-25

Daarna volgt 1 Korintiërs 13, het hoofdstuk over de liefde: je kunt alles hebben, alles weten, alles kunnen... als je de liefde niet hebt... En: **Liefde zoekt zichzelf niet.** (13:5)

1. Welke gaven krijgen in onze gemeenschap veel (teveel?) zichtbaarheid en erkenning? Welke blijven verborgen?
2. Waarom voelen sommige mensen zich minder nodig? Wat kunnen we hieraan doen?
3. Wat vind je van de vraag “bouwt dit op?” als toetssteen?

6. Sociale ongelijkheid

De gemeente van Korinte was heel divers. Er waren rijken en invloedrijken, havenarbeiders, armen, slaven, geletterden en ongeletterden. Dit zorgde voor de nodige spanningen.

In 1 Kor 6 verwijt Paulus sommige gelovigen dat ze elkaar voor rechtbanken slepen: **“Durft iemand van jullie, wanneer hij een geschil heeft met een ander, recht te zoeken bij de onrechtvaardigen en niet bij de heiligen?”** - 1 Kor 6:1 **“Dat er rechtszaken onder jullie zijn, betekent al dat jullie nederlaag lijden.”** v7

In de Romeinse wereld waren rechtszaken niet alleen neutrale juridische procedures. Ze konden ook te maken hebben met status, macht, publieke vernedering en sociale invloed. Paulus ziet dat gelovigen de conflictlogica van hun omgeving overnemen. Men wil winnen, gelijk halen, de ander publiek verslaan. Paulus vraagt de gemeente om conflicten anders te leren hanteren. Niet door onrecht goed te praten, maar door zich af te vragen: wat doet mijn manier van conflict voeren met ons getuigenis als gemeenschap? Let wel, Paulus bedoelt niet dat slachtoffers altijd moeten zwijgen. Paulus verdedigt elders juist de kwetsbaren. Maar hij doorbreekt wel het automatisme van: mijn recht, mijn gelijk, mijn overwinning.

Die sociale spanningen werden heel duidelijk bij het Avondmaal. **“Wanneer jullie samenkomen, is dat niet het eten van de maaltijd van de Heer. Ieder neemt bij het eten zijn eigen maaltijd vooraf, zodat de een honger heeft en de ander dronken is. Jullie vernederen wie niets hebben.”** - 1 Kor 11:21-22. Waarschijnlijk kwamen rijkere gemeenteleden vroeger, hadden ze meer tijd, meer voedsel, betere plaatsen. Armen, slaven of arbeiders kwamen later en bleven met weinig of niets over.

Paulus reageert: **“Daarom, mijn broeders en zusters, wanneer jullie samenkomen om te eten, wacht op elkaar.”** 1 Kor 11:33 **“Wacht op elkaar”**, m.a.w. zie elkaar, houd rekening met elkaar, laat niemand achter, maak de tafel van de Heer tot een teken van één lichaam.

1. Hoe is het gesteld met spanningen door sociale verschillen in de kerk vandaag?
2. Hoe gaan wij om met conflicten in de gemeente: rechtstreeks in een open dialoog, eerlijk, vermijdend, roddelend, polariserend? Kan “gelijk hebben” belangrijker worden dan ‘gemeenschap bewaren’?
3. Wat zou “wacht op elkaar” vandaag concreet kunnen betekenen?

Samenvattend: een andere logica in Christus

- ◆ **Niet roemen in mensen, maar in de Heer:** “Wie roemt, laat hij roemen in de Heer.” 1 Kor 1:31
- ◆ **Niet heersen, maar dienen:** “Wat is Apollos? En wat is Paulus? Dienaren...” 1 Kor 3:5
- ◆ **Niet zichzelf zoeken, maar de ander opbouwen:** “Kennis maakt opgeblazen, maar liefde bouwt op.” 1 Kor 8:1
“Laat alles gebeuren tot opbouw.” 1 Kor 14:26
- ◆ **Niet uniformiteit, maar één lichaam met vele leden:** “Jullie zijn het lichaam van Christus en ieder afzonderlijk zijn leden.” 1 Kor 12:27
- ◆ **Niet altijd je vrijheid en recht opeisen, maar liefdevol rekening houden met de ander:** “Zoek niet je eigen belang, maar dat van de ander.” 1 Kor 10:24

Christus centraal stellen: “Ik had mij voorgenomen niets anders onder jullie te weten dan Jezus Christus, en die gekruisigd.” 1 Kor 2:2 Het kruis ontmaskert menselijke trots en opent een andere weg: nederigheid, verzoening, dienstbaarheid en liefde.